

Jasna MELVINGER

SUMA

*Od lista do lista iščezava grubost moga boda,
estaje nemir ruku duramih na pučevima,
nestaju moje misli nekladne od uspomena.*

*I zbog srećne pesma vetra među lištem
zaboravljam svoj govor, ričan i sebitan,
koji je svek srušio stablina.*

*Zaboravljam svoje ime od drveta do drveta,
a nalazim smisao u velikoj želji
koja raste uporno sporošću korenja
i uzvaje me sve više i više
za ovu zemlju među stablina.*

KISA

*Tibo mi se svlači u misli
i ostaje tu kao beskraj padanja
kao široka poplata
između lišne i pokreta.*

*Dorominja mi u san polako,
začara tamu zenica
i pretvara doline mojih članova
u postelje ravne i podane
za bolesnike i umorne.*

*I ja koja gljiva nikad nisam bila
i rasplintu se ne mogu
u dva radona mebrura
osećam da ću još dugo na da izrastam
kao trava uska i strpljiva.*

SUTON PROSANJANI

*Pokaži ruke svoje svetlonosne,
nebo nek bude srebrno za borove,
za oči sklopljene u smu koji je proio.
Ozari sećanje na reške leptire,
na netvorno rešetke od tamnog olova,
noć što je mojim željama,
noć što je sagradila,
od senki nekog golog drveta.
Pokaži svoje tajne članove,
svoje kriha nečuma,
Zaplovice brodovi,
zanjebani i nesrećni,
zaplovice iz izvane izrade
sa ubom maglom ko more plakastom.
Pokaži svoje telo nevinom!
Sveštost koja kroz tebe protiče
topla je kao mleko u tamnoj urubi
daleke, nejasne planine
koju sam nekad, u detinjstvu,
dugo volela.
Pokaži stopala svoja srebrna...
Pau sam zaboravila,
a volim sećanja.*

BALERINA

*Preletela si svojim skokom
reke i ljude
i nasmejala se nebu.
— Bila si anđeo.
Onda si slomila kičmu
i postala si zemlja.
Poletela si na magično
quake tučnina i bosti
i arbulu si kao glas.
A onda tišina.
Bila si čovek.*

SAN

*Sanjala sam
proljeće crveno
u plakala u snegu.
Znala sam
da ću nestati
i hvatala sam
gričevito reči
tragači nešto
očeno.
Crveno je bilo
samo san.
Plakala sam
za onim
što je ostalo
prazno u meni.*

Gordana VUKOVIĆ

U ime palanackih priča — mi ćemo zaboraviti nedelju.
Jednostavno čemo je zaboraviti. Šta će nam ona? Možemo
i bez nje? Slušaj, tvoje oči su pune malih zvezda. Hoćeš li?
Dobro. Pokazaćemo ljudima kako je svet mali. To nije ništa
novo. Svejedno. Naši korači ponekad nalikuju letu priča.
Ti si moja ptica. Devojko, ja ću poludeti od ovih sutona.
Oni mi pišu kv. Oni me mame u neko prokletstvo, devojko.
Ti si tako mlada za ove velike istine. Slušaj: ja ću zavoleti
ovo nebo, ovaj pločnik, ovu jesen. Lišće neću. Ono ne može
da se objasni. Razumeš?

Idemo.

— Kaži mi još nesto.

— Zašto? Nije li glupo da samo govorim?

— Jeste. Ustvari, vrlo glupo. Ali — govori. Sutona je
tako miran i ćutljiv. A ja volim romorežnja. Šaputanja.
Govori.

— Neću! Zašto da govorim? Kome?

— Meni. Ja volim da te slušam.

— Devojko, jednom ću napisati pesmu o svim sutonima.
O svim raznim sutonima. Kao ovaj. A ti ćeš biti žedna i
pomamna. U toj pesmi. Posle ću te napisati mražijom. Videćeš
da sam ja, ustvari, pomalo i lud. Od putovanja, možda. Ne
znam.

— Ja sam čovek. Znaš li kako sam postao čovek? Reći
ću ti.

U krovu naše kuće uvek se sakrivalo sunce. Moja crna
mačka je bila lopov. Ona je krala sunce. Kada mi je umro
deda bio sam vrlo mali. Deda je imao brkove slične crnoj
mački. Volio sam da ga milujem po brkovima. On se onda
smesio. Mačka je grebla. Pop je rekao tužno:
— Budi dobar na onom svetu, čestiti čoveče.

Biću dobar, ponavljao sam ja. Uvek ću biti dobar, bo-
gami. Verujte mi. Od čika-Vase više neću da kradem šljive.
Vratitiću Buzu brivnu, koju je izgubio na ulici, a koju sam ja
juče našao. Buz je voleo svoju brivnu. To je bila ruska brivna.
Sekla je kao brijač. Ja ću vratiti Buzu brivnu. Videćete vi.
Moj deda je čestit čovek. Njemu mora da bude dobro na
onom svetu. On je zaslužio da ode u raj. Pop će se moliti
da moj deda ode u raj. Moja baba-Krista je umešila veliki
kolač od pemaest jaja i dala ga popu. Pop je imao žuto
lice puno bubuljica. Pop nije bio mlad. Pop je rekao da će
se moliti da moj deda ode u raj. Svakako u raj. Moja baba-
Krista je plakala. Moja majka je plakala. Tri moje tetke su
plakale. Za mog dodu, za mog mrtvog dedu. Svi su plakali.

Postao sam čovek.

Držao sam u desnoj ruci široku koračku olovku. To je
olovka moje majke. Ispred mene je bilo dugačko platno zida.
Naslono sam se levim ramenom na zid. Desnom rukom sam
crtao veliku ženu, голу, sa raširenim nogama, ženu koju sam
nazvao najlepšom ženom na svetu. Ta žena je bila lepša i
od Dragine. Dragina nije ništa lepša. Ova moja žena je lepša.
Šta misli Dragina — video sam je ja kako prolazi ispred
prozora. Baš sam htio da joj mahnem, kada je našao moj brat.
Brat se nasmejao Dragini. Ja sam hladnim pesima šarao
po oknu prozora. Sada šarao olovkom po zidu. Niko mi
ništa ne može. Niko! Ja sam veliki čovek. Imam već i br-
kove. Bradu krijem svake subote. Crtao sam najlepšu ženu na
svetu. Moju ženu. Nacrtao sam joj prvo jednu, a zatim drugu
dojku. Na dojku sam nacrtao velike bradavice kao oči.
Takve bradavice nema Dragina. Takve dojke i bradavice ima
samo ova, moja žena. I niko, više. Onda sam nacrtao nežne
i dugačke noge. Kolena su nalikovala dečjim lobanjama.
Uzeo sam malo peska i njime obojio lice najlepše žene na
svetu. Lice je sada bilo kao živo. Ja sam se uplašio. Posle
sam se smejao. Zbog straha.

Dugo sam gledao u dudovo granje. Učinilo mi se da se
u grnju sakrio jedan vrbac. Međutim, vetar je donosio
miris pepela.

Setio sam se: Toma, šinter, peče kukuruz. Mlad i pun
mleka kukuruz. Zapalio je malu vatru pred svojom niskom
kolibom i ćutljivo žvakao već pečene kllipove kukuruza.
Toma je nosio zeleni vojnički šinjel. Kada je išao poljem
niko ga ne bi primetio. Taj šinjel je doneo iz rata. U ratu
je bio ranjen i imao je uvek štap. Njime se pomagao. Govor-
ili su da je Toma bio posle i u zatvoru. Niko nije znao za-
što. Govorili su da je on, Toma šinter, rekao:

— Ja nisam voleo Nemce. Bili su mi gori od gladi. Tu-
kao sam se protiv njih. A sada ih volim. Vas mrim više od
njih. To da znate.

Toma je to rekao pretsedniku sela. Ovaj je psovao kao
pijanca. Bio je ljut. Onda je Toma nestao iz sela. Toma
šinter je bio hapšen i ispitivan. Dugositi Blagije, dečak od
desetak godina, našao je pored potoka, blizu vodenice,
dve žute medalje. Bile su to Tomine medalje. Dbio ih je u
ratu. (Ja ih je sada bacila! Zašto? To niko nije znao. Medalje
su odnete pretsedniku. On je još više psovao. Medalje je
poslao u savez. Tamo je i Toma bio osuđen. Njegovi seljaci
nisu znali ništa. Kada se Toma vratio, oni su se zbunjeno
pitali gde li je Toma šinter bio toliko dugo.

Rekao sam mu prilaziti vatri:

— Da li je ukusan kukuruz ove godine, Tomo?

On me tek tada primeti. Bi mu nelagodno. Osećao sam
se i ja nelagodno. Šta je mene briga da li je, kukuruz ukusan
ove godine? Šta je to mene briga?

— Evo: probaj. Uzmi. Uzmi jedan, pa probaj.

— Presti su mu bili svi. Od pepela. Pružao mi je jedan
zbiha lep i dobio pečen kukuruz. Ja ga uzeh.

— Jeo sam ga.

— Tomo, da li te je stih da živiš sam?

— Nije! Ja volim da budem sam.

Svojim svim prstima prešao je preko čupave kose. Po-
sle ih je ubrisao o svoj zeleni šinjel. Kazao mi je:

— A ti: bojiš se?

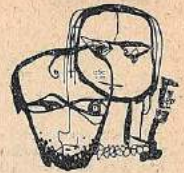
Onda se zamislilo. Nije ga interesovalo šta sam ja go-
vorio. Gledao je nekud neodređeno, a ipak dovoljno da mi
nametne svoju izgubljenost. Toma šinter je bio sav modar
od zime. Verovatno, on još nije svlačio svoj šinjel. Još u
zatvoru. A to je bilo davno. Bojao sam se Tome. Pobegao
sam od njega, vičući:

— On je izdajnik! On je izdajnik!

Vazduh je mirisao na pepeo. I na mlade pečene kuku-
ruze.

a sunce?

radimir rajković

Odlazio sam u crkvu svakog dana. Ja i Zdravko smo
tražili golubove. Gore, na zvonari, bilo je puno golubova.
Ponekad smo gledali sa zvonare. Hvatala nas je vrtoglavica.
Sunce je bilo strahno toplo. Lim zvonare je goreo. Mi smo
se naslonili na malo prozore i puštali jednu po jednu stam-
ku dole. Polako. Golubovi više neće ići niti do jedne jaje.
Mislilo sam. Zdravko se osećao krivo što nema ni jedno jaje.
Bilo bi to lepo! prolazi pop-Vlajo, a mi pustimo od gore
jedno malo pegavo jaje. Ono mu padne na šesir. A on ne
na ko je to bacio jaje na njega. A mi bismo se smejali za
zvonare. Naravno, on nas ne bi čuo. Zvonara je vrlo visoka.

Video sam Buzu. Noso je žute cipele. Buz je bilo Ru-
mun. Neću vratiti Buzu brivnu. Šta će Buzu brivna? Buz je
vršnjak mog dede. Moj deda je umro, a Buz nije. Buz još
živi. Šta će njemu brivna? Neću mu je vratiti.

Kazali su:

— Ti, dečake, mnogo lutaš. Ostani kod kuće malo. Kru-
ti kukuruz. Sada je već zima. Tvoja majka nema vremena
da te umije. Vidis li kako si prljav. A hoćeš da budeš čovek.

Brat mi je ispričao sve.

— Dragina je rekla:

— Neće nas niko videti. Ležaćemo na oševom bundasu.
Otao nije kod kuće. Nema nikog kod kuće. Ne bi se.

Moj brat je imao već četrnaest godina. Moj brat se nije
nikog bojao. On je imao kočiate članove. Bila mu je krivo
što Dragina misli da je on slabiji. Videće ona.

— Ti se svlači. Skini sve. Ostani potpuno gola.

Dragina je počevnela. Grižda se za usne. Onda je po-
čela da se svlači. Ostala je samo u plavom kombinzonu.
Grudi su joj igrale. Legla je na bundas. Tiho.

Moj brat je bio nervozan. Dragina mu se spirala. Izvla-
čila se iz njegovih šaka. Migoljila se kao riba. Moj brat je
opstovao. Onda je klekao na kolena i uhvatio Draginu oko
struka. Njen plavi kombinzon skliznuo je. Dragina je bila
gola.

— A ti? Šta si uradio sa njom morer?

— Pa sve. Sve mi je dozvoljavala! Morala je.

Mislilo sam da je moj brat već postao čovek. O, pa on
je imao Draginu. Bilo mi je krivo što je moj brat imao
Draginu.

Spavao sam mučeno. Znojio sam se. Na ovom krevetu
je ležao moj deda. Dok je bio bolestan. Sada ja spavam.
Možda će se moj deda povampirati i doći da me pita zašto
Buzu ne vratim brivnu. Možda će tada skinuti svoj kaš i
udariti me nekoliko puta. Svi to može moj deda. On je
umro tek pre dva dana. A juče smo ga sahranili. Ovo je de-
din krevet. Ovdje je ležao moj deda. Tu je i umro.
Ujutru je padala kiša. Krunili smo žute kllipove kuku-
ruza.

Toma šinter je bio pijan. Neko mu je zavezao belu
gušteru perje za tur. On je išao selom, pevao je, plakao.
Ljudi su se smejali. Padala je kiša i ljudi su se smejali iza
prozora. Toma šinter je bio u strom zelenom vojničkom šin-
jelu.

Došao je poštar. Naš poštar ima vrlo smešne noge. Ka-
zao je da danas pada kiša. Mi smo se smejali. Poštar je do-
neo jedno pismo za moju majku. Majka je bila vrlo bleđa
kada je primila pismo. Nismo znali ko joj piše. Ona je
reko dohijala pisma. Majka je očišla u drugu sobu. Tamo je
pročitala pismo.

Napravio sam dubok bunar od šapurina. Jedan red be-
lih, jedan red crvenih šapurina. Onda sam srušio bunar no-
gom. Naša crna mačka mahala je repom. Bila je gore na fu-
ruti, i mahala je repom. Uzeo sam babinu obranicu i oterao
mačku sa furune. Deda je govorio da je ova mačka veliki
lopov. Stajao sam nasred sobe. U sobi je već bilo pomalo
i hladno. Na ulici sam čuo kako neko uzalud zove svog psa.
Možda je to Milan? On ima takav prodoran glas. Međutim, se-
tio sam se da treba da odem do Zdravka. Kiša više nije pa-
dala i ja sam pošao. Blato mi se lepilo za cipele. Držao sam
ruke u džepovima. Prolazio sam pored Buzove kuće. Onda
sam prolazio pored Draginine kuće. Zdravko je bio na ulici.
Bosim nogama trčao je po mutnim barama. Napravili smo
od vrbe sviračku. Išlo je to brzo. Svi su nam zavideli. Ja i
Zdravko smo duvali u naše sviračke. Uveče, primetio sam da
mi je Buzova brivna još u džepu. Neću vratiti Buzu brivnu,
rekao sam sam sebi.

Išli smo.

— Ti, devojko, znaš sada sve. Reći ću ti jedno: čitao
sam bajke. Moju majku mi ih je donosila. Volio sam majku
i bajke.

Onda je dugo sve bilo mirno. Toma šinter je opet za-
palo vatru pred svojom kolibom. Sada nije pekao kukuruz.
Nije ga imao. Grejao se. Bila je zima. Njegov zeleni vojnički
šinjel bio je crn. Od pepela.

— Devojko, veruješ li u sve moje reči? U sva moja
pričanja?

Ona je bila smešana u svojoj iskrenosti.

— Verujem.

Buzu neću vratiti brivnu, mislio sam. Krao sam šljive u
vojnjacku belog vodenčara. Kada sam odlazio u grad —
poljubio sam baba-Kristu u ruku. Ona je plakala. Volela me
je. Navikla se na moje nestaluke. Plakala je. Ja sam se
smejao, pokušavajući da budem ravnodušan i pribran. A ni-
sam.

Stali smo.

Razmišljao sam o suncu. Posle je ona picala:
— A sunce? O njemu mi ništa nisi rekao.
Bolele su me oči. Držao sam je rukom za rame. Duvao
je vetar. Zeleo sam da poludim. Bilo bi to silno! Ja: ludak!
Umorno sam se nasmesio.
Ona je ćutala.

Radimir RAJKOVIĆ